

Για την αφήγηση παραμυθιών

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΛΑΜΠΡΕΛΛΗ, Μικρό αλφαβητάρι αφήγησης. Εγχειρίδιο αυθαίρετου στοχασμού πάνω στα παραμύθια και στην αφήγησή τους, εκδόσεις Πατάκη, σελ. 192

«ο παραμυθός είναι εξ ορισμού επαναστάτης, γιατί ο λόγος που υπηρετεί είναι ανατρεπτικός, και εξ ορισμού ακιβιστής, γιατί είναι πάντα με τη μεριά των αδύναμων, των άμαχων, των διαφορετικών, των παιδιών, των αθώων»

» **Θα μπορούσε** να τιλοφορείται και «μικρό αλφαβητάρι ζωής» αυτό το μικρού σχήματος αλλά χορταστικού περιεχομένου βιβλίο της, πολύ γνωστής πλέον, παραμυθού, όπως η ίδια θέλει να αυτοπροσδιορίζεται, αγνοώντας την λοιπή επαγγελματική της κατάρτιση και προϋπηρεσία, Λίλνς Λαμπρέλλη. Πρώτα απ' όλα διότι, σύμφωνα και με το «λήμμα» της «Αφηγητής ('Homo Fabulator')», το οποίο διαχωρίζεται ευκρινώς (αλλά όχι απολύτως) από το αμέσως επόμενο, το «Αφηγητής παραμυθιών», όλοι είμαστε φυσικοί αφηγητές, κα-

ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΤΣΟΥΠΡΟΥ

θώς «ο «κόσμος» του κάθε ανθρώπου προέρχεται από μια ερμηνεία του εγκεφάλου που είναι ένα είδος αφήγησης». Στην πραγματικότητα, βέβαια, στο, αφιερωμένο στον δάσκαλό της, παραμυθά, Henri Gougaud, Αλφαβητάρι ταξινομήθηκαν με τον συγκεκριμένο τρόπο όλα όσα δεν χώρεσαν στο πρώτο «θεωρητικό» βιβλίο της συγγραφέως, το Λόγος εύθραυστος κι αθάνατος (το οποίο, παρεμπιπτόντως, είχαμε παρουσιάσει όταν εκδόθηκε, το 2010), ή όλα όσα προέκυψαν έκτοτε σχετικά με το ίδιο ζήτημα. Αλλά η Λίλνς Λαμπρέλλη έχει οπωσδήποτε υπ' όψιν της και την προαναφερθείσα εδώ «δυνατότητα» εναλλακτικής τιλοφόρησης, καθώς στον «Πρόλογό» της γράφει και τα ακόλουθα: «Μοιάζει με μικρό εγχειρίδιο εργόχειρου, καθημερινού στοχασμού πάνω στην οδύνη και την ομορφιά της ζωής μέσα από τα λαϊκά παραμύθια - ομορφιά που είναι πιο δυνατή από τον κακάσχημο κόσμο και πολύ πιο μεγάλη, και κυρίως πάνω στον άνθρωπο που αφηγείται, τον 'Homo Fabulator'».

Στο λήμμα «Ζωή - κόσμος», μάλιστα, συνδέει τα παραπάνω με την αφηγηματική τέχνη: «Ας μην ξεχνάμε ότι στα παραμύθια το θέμα είναι ένα - πάντα το ίδιο -, η ζωή. Ο μόνος τρόπος να σεβαστούμε το θέμα είναι να μην αφηγηθούμε στον κόσμο αλλά στη ζωή. Αφηγούμαι στη ζωή και δεν επιδιώκω η αφήγησή μου να κριθεί κοσμομίσητη. Αυτό απαιτεί ανοικτωσιά - έξω από τη στενόμυαλη λογική της επιδίωξης οφέλους (βλέπε αποδοχής), από τη

Gernot Minke, Earth- Sound- Space: Adobe Tower, 2017, πλίνθοι και μονοκόναλη ηχητική εγκατάσταση, Kunsthochschule Kassel, Κάσελ, documenta 14, φωτ.: Mathias Vöizke

σύμβαση, το θέαμα, τον φόβο, μέσα στην αλήθεια. Το να είμαστε με τη μεριά της ζωής είναι μια ηρωική επιλογή που ανανεώνεται κάθε στιγμή, και τη στιγμή της αφήγησης, θέλουμε δε θέλουμε, είναι η μόνη μας επιλογή. 'Ας είμαστε ρεαλιστές' (που πάει να πει 'προσγειωμένοι', αλλά σε ποιον υποκειμενικό κόσμο;) - να μια φράση

που δεν ταιριάζει σε παραμυθά». «Ο κόσμος είναι αφόρητος, η ζωή είναι υπέροχη και πολύ πιο μεγάλη. Ο παραμυθός είναι με τη μεριά της ζωής». - Ανρί Γκουγκό (προφορική διδασκαλία). Όσο για τον πυρήνα στον οποίο στηρίζεται η σύνδεση της Ζωής με το Παραμύθι, αυτός βρίσκεται στα εξής: «Στην αρχή ήταν ο Λόγος. Στην αρχή του νοήμονα λόγου ήταν ο μύθος. Το μόνο κομμάτι του αρχέγονου μύθου που παραμένει ζωντανό είναι το παραμύθι». Στο λήμμα «μύθος», δε, η συγγραφέας επεκτείνεται τόσο σε βάθος χρόνου όσο και σε πλάτος και ποικιλία ερμηνειών, αποδεικνύοντας, και με αυτόν τον τρόπο, την επιστημονική, θα έλεγε κανείς την πολιτισμική, κατάρτισή της.

Από τα πολύτιμα παραθέματα σπουδαιών, πνευματικά και ψυχικά, ανθρώπων, αλλά, βέβαια, και από τα αποστάγματα προσωπικής εμπειρίας που περιλαμβάνει στο Αλφαβητάρι της η Λαμπρέλλη ξεχώρισα, αφ' ενός, τα όσα θαυμαστά λέει ο Ανρί Γκουγκό για τις θερμές και ψυχρές μνήμες και, αφ' ετέρου, τα όσα γράφει η ίδια για την «συγ-χώρεση», είτε στο οικείο λήμμα, είτε σε άλλα διάσπαρτα σημεία- διαβάστε, επί παραδείγματι, τα ακόλουθα από το λήμμα «καλοσύνη»: «Μιλώ για κείνους που είναι αληθινά δοτικοί, στο κύτταρό τους, με την έννοια ότι προσφέρουν συνεχώς 'συγ-χώρεση', δηλαδή λίγο χώρο δίπλα τους, δεν ανταγωνίζονται ποτέ, δεν ειρωνεύονται ποτέ, δε συγκρίνουν ποτέ, λένε πάντα την αλήθεια - με όποιο κόστος - και αφηγούνται μ' αυτό που είναι».

Θα σταθώ, τέλος, σε μία από τις «πρακτικές συμβουλές» που δίνει η παραμυθού Λαμπρέλλη, κάτι το οποίο, παράλληλα, δείχνει πόσο χειροπιαστό και ταυτόχρονα πόσο αέρινο είναι το παραμύθι: όπως και η φωνή/ ο λόγος, όπως και η ζωή: «Το χειρότερο απ' όλα είναι οι αφηρημένες έννοιες που μια καλή παραλλαγή αποφεύγει όπως ο διάβολος το λιβάνι. Θα αποφύγουμε να πούμε «ήταν πολύ δυστυχισμένη», φράση που δεν μπορούμε να εκφράσουμε με εικόνα. Θα προτιμήσουμε κάτι σαν 'έκλαψε για ώρα πολλή', φράση που περιέχει ένα είδος δράσης και που μπορούμε να δούμε. Ας θυμηθούμε πόσες φορές κλαίνε οι ήρωες της Οδύσσειας - και όχι μόνο».

Αλλά τα παραμύθια είναι, όπως είδαμε, «με τη μεριά της ζωής» δεν τα διαπνέει καμιά απαισιοδοξία. Διαβάζοντας, μάλιστα, τα λόγια της Λίλνς Λαμπρέλλη που ακολουθούν, καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι τα παραμύθια είναι το προϊόν του αισθήματος της ψυχικής αυτοσυντήρησης του ανθρώπου: «Πρέπει να θυμόμαστε πως τα παραμύθια έχουν μια ιερή μνήμη ενώ δηλώνουν ότι είναι ασήμαντες, ψεύτικες ιστορίες, διδάσκουν χωρίς να έχουν ίχνος διδαχής, ψυχαγωγούν ενώ δεν πλάστηκαν μόνο και μόνο για να περνάει η ώρα, θεραπεύουν ενώ δε δηλώνουν καμιά πρόθεση θεραπείας». Κυρίως, όπως γράφει λίγο παρακάτω, τα παραμύθια στέκονται «μακριά από τη λαγνεία της οδύνης».